

Bergen/Oslo, 15. desember 2021

Vedrørende «Åpent brev – Norge må fryse overføringer til polske myndigheter»

VEDLEGG 1:

Utvalgte rapporter og analyser samt nye dommer fra EU-domstolen og EMD, og om EU-kommisjonens svar på den nye utviklingen.

For å underbygge alvoret i situasjonen viser ICJ-Norge blant annet til følgende rapporter og analyser som beskriver den nyeste utviklingen i Polen:

- Prof. Laurent Pech, Patryk Wachowiec fra Civil Development Forum og dommer Dariusz Mazur fra dommerforening [«Themis»](#) forklarer i artikkelen [Poland’s Rule of Law Breakdown: A Five-Year Assessment of EU’s \(In\)Action](#) hvordan “Polish authorities have repeatedly and deliberately violated the Polish Constitution and EU law”. Deres beskrivelse og analyse av de såkalte “domstolsreformer” etterlater ingen tvil når det gjelder spørsmålet om rettsstaten i Polen, skjebnen til uavhengige dommere og agendaen til PiS med Jaroslaw Kaczynski som den reelle leder.
- Den ferske rapporten laget av den polske dommerforening [«Themis»](#) og [The Open Dialogue Foundation \(ODF\)](#) [«Selected cases of malicious prosecution and dereliction of duties by the Polish Public Prosecutor’s Office in the years 2015-2021»](#) viser hvordan regjeringen og særlig justisministeren Zbigniew Ziobro, som også er Prosecutor-General, har politisert påtalemyndigheten, hvordan [uavhengige statsadvokater er blitt forfulgt og straffet](#), og hvordan offentlige organer som the Central Anticorruption Bureau (CBA) and Internal Security Agency (ABW) har blitt misbrukt til politiske mål og hvordan borgernes rett til en rettfærdig rettergang er blitt en illusjon. Rapporten gir en rystende beskrivelse av individuelle saker til blant annet uavhengige dommere som Igor Tuleya og Beata Morawiec, ledere for kvinneorganisasjon «The Polish Women’s Strike» som Marta Lempart, uavhengige statsadvokater, advokater, aktivister og «vanlige borgere» som turte å protestere mot PiS. Rapporten er ikke uttømmende for antall liknende slike saker i Polen.

- [European Stability Initiative](#) har laget en lang rekke detaljerte rapporter og analyser av situasjonen i Polen. Vi vil gjerne rette oppmerksomheten mot de to siste: «[Inside the system Ziobro built](#)» av 5. august 2021 som forklarer hvorfor Zbigniew Ziobro er en alvorlig trussel mot ikke bare rettsstaten i Polen, men også EU og derfor også EØS-samarbeidet. Funnene bør ikke ignoreres eller oversees. Rapporten «[5 billion to save the EU – Poland, Penguins and the Rule of Law](#)» kommenterer EU-domstolens dom av 14. og 15. juli 2021, som presenteres nedenfor. Rapportens anerkjente forfatter, Gerald Knaus, forklarer alvoret i den nåværende situasjonen.

Nye avgjørelser fra EU-domstolen og EMD og deres oppfølging av den polske regjeringen, den polske Grunnlovsdomstolen og polsk Høyesterett:

- I [Xero Flor av 7. mai 2021 slo EMD](#) fast at den polske Grunnlovsdomstolen ikke kan regnes som en reelt uavhengig og upartisk «domstol». Dette fordi tre av dommerne som var med på å avgjøre Xero Flor-saken i Grunnlovsdomstolen aldri skulle ha blitt utnevnt som dommere. De ble nemlig innsatt som dommere gjennom en politisk beslutning selv om andre dommere allerede hadde blitt lovlig utnevnt. Xero Flor-avgjørelsen i Grunnlovsdomstolen ble derfor av EMD vurdert som et brudd på EMK artikkel 6. [Grunnlovsdomstolens justitarius](#) sammen med polske myndigheter, inkludert justisministeren Zbigniew Ziobro, erklærte deretter EMDs dom som «ikke eksisterende». Dette fordi EMD angivelig overskred sin kompetanse. Polen forsøkte ikke å bringe saken inn for EMDs storkammer, og den er nå blitt rettskraftig. En grundig analyse av EMD-dommen og dens betydning kan leses [her](#) og [her](#).
- I [Broda og Bojara av 29. juni 2021](#), slo EMD fast at Polen hadde brutt retten til rettferdig rettergang i EMK artikkel 6 ved avsettelsen av domstolsledere uten å gi dem mulighet til å få prøvd saken sin for domstolene. Bakgrunnen for saken var lovendringer fra 2017 som gav justisministeren Zbigniew Ziobro myndighet til å fritt avsette domstolsledere og utnevne nye i en periode på seks måneder. Totalt ble 158 domstolsledere, blant disse Broda og Bojara, avsatt og byttet ut av justisministren uten saklig grunn. Med andre ord kunne justisminister Ziobro fritt og på politisk grunnlag drive regelrett utrenskning i ledersjiktet i polske domstoler. En grundig analyse av dommen kan leses [her](#).
- Den [14. juli 2021 suspenderte EU-domstolen disiplinærkammeret](#) i polsk Høyesterett, som har som oppgave å straffe uavhengige dommere. Samme dag, kun halvannen time senere, [slo Grunnlovsdomstolen fast at EU-domstolens «interim order» ikke er bindende for Polen](#) siden den strider mot den polske Grunnloven. En analyse av denne dommen, som er basert på åpenbart uriktige rettslige premisser, kan leses [her](#). Grunnlovsdomstolen og polske myndigheter prøver med dette å bortforklare klare polske traktatbrudd. Mer om begge dommene kan leses [her](#).
- Den [15. juli 2021 slo EU-domstolen fast at disiplinærsystemet, inkludert disiplinærkammeret i Høyesterett bryter med EU-rett](#). En analyse av dommen og dens

betydning kan leses [her](#). Den 16. august 2021 svarte den polske regjeringen EU-kommisjonen, nemlig at regjeringen ikke har tenkt å følge anvisningene i dommen. Polens største dommerforening, «Iustitia», har laget denne rapporten om polske myndigheters illojale håndtering av EU-dommen: [“Report on the activities of Polish authorities after the rulings of the Court of Justice of the EU of 14 July, 2021 in case C-204/21 and of 15 July, 2021 in case C-791/19 with attachments”](#).

- Den Reczkowicz av 22. juli 2021, slo også EMD fast at disiplinærsystemet, inkludert disiplinærkammeret i Høyesterett, bryter med artikkel 6 i EMK. Begrunnelsen var at dommerne i disiplinærkammeret var utnevnt av det i 2017 reformerte det polske domstolsrådet (NCJ), som i følge EMD ikke var uavhengig fra de politiske myndighetene. Følgelig konstaterte EMD at dommerne i disiplinærkammeret ikke kunne regnes som en lovlig domstol slik artikkel 6 krever.
- I Dolinska-Ficek og Ozimek av 8. november 2021, slo EMD fast at det polske domstolsrådet (NCJ) og med det prosedyren for dommerutnevninger etter reformen i 2017 brøt med polsk lov og med det også artikkel 6 i EMK og kravet om lovlig opprettet domstol. I samme dom og på samme grunnlag kom EMD til at det såkalte ekstraordinære kammeret i polsk høyesterett, som ble opprettet sammen med disiplinærkammeret i 2017, også var ulovlig utnevnt. Det ekstraordinære kammeret har en prinsipielt svært viktig jurisdiksjon, da det avgjør gyldigheten av demokratiske valg og har også vid kompetanse til å gjenoppta tidligere rettskraftige dommer, noe som bryter med det rettsstatlige prinsippet om om rettskraft (*res judicata*).
- Det er viktig å være klar over at begrunnelsen i EMDs dommer i Reczkowicz og Dolinska-Ficek og Ozimek rammer *alle* dommerutnevninger i Polen siden domstolsrådet (NCJ) ble reformert i 2017. EMD slo i de to nevnte dommene fast at dette organet ikke kan regnes som uavhengig og upartisk, altså at alle dommerutnevninger i Polen nå er politiske utnevninger. Dette er et brudd på EMK artikkel 6 med den konsekvens at alle polske domstoler, der en eller flere av dommerne er utnevnt av det siden 2017 reformerte domstolsrådet, ikke kan regnes som lovlige domstoler. Dette er ikke bare et problem i dag, men også et stort og økende fremtidig problem, ved at alle dommer avsagt av ulovlig utnevnte dommere vil være ugyldige. Ved et fremtidig regjeringsskifte og opprydning i lovverket om domstolene må man ta stilling til mange hundre og etter hvert tusenvis av ulovlig utnevnte dommere og et meget stort antall ulovlig avsagte dommer. En analyse av Reczkowicz-dommen og konsekvensene kan leses [her](#).
- Disiplinærkammeret er forblitt aktivt og har initiert flere nye saker til tross for den klare beskjeden fra EU-domstolen om at hele disiplinærsystemet skal fryses og legges ned. Regjeringen har forpliktet seg til å [«legge ned disiplinærkammeret i dets nåværende form» og skal samtidig «gå videre med justissektorreformer»](#). At Polen ikke skal forholde seg til EU-domstolens klare beskjed, begrunnes med henvisning til avgjørelsen fra Grunnlovsdomstolen hvor EU-domstolens «interim measures» angivelig er

«ugyldige» etter den polske Grunnloven, noe som også innebærer en manipulerende tolkning av Grunnloven. Det er vanskelig å se for seg et mer tydelig «nei» fra den polske regjeringen til å respektere sine helt grunnleggende forpliktelser til å respektere bindende EU- og EØS-rett. [Justisministeren har til overmål nylig beskrevet dommene fra EU-domstolen og Kommisjonens krav som «hybridkrig» mot Polen.](#)

- Det er også viktig å påpeke at selve disiplinærkammeret er kun toppen av isfjellet i det illegitime justissystemet skapt av PiS, se analysen av prof. Wojciech Sadurski: [«The Disciplinary Chamber May Go – but the Rotten System will Stay».](#)

EU-kommisjonens oppfølging av polske myndigheters respons på EU-domstolens avgjørelser:

- [Den 1. september erklærte EU-kommisjonen at Polen ikke får støtte fra EUs Recovery Fund](#) (23 milliarder euro i subsidier 34 milliarder euro i billige lån). Dette er fordi polske myndigheter underbygger EU-rettens forrang, noe som setter spørsmålsteget ved hele EU og EØS-rettssystemet. I tillegg til aktiviteten til Grunnlovsdomstolen som allerede ble nevnt skal Grunnlovsdomstolen avgjøre om EU-domstolens avgjørelser som gjelder det polske domstolssystemet skal være bindende etter polsk lov. Avgjørelsen er forventet den 22. september. Spørsmålet Grunnlovsdomstolen skal ta stilling til ble stilt av statsministeren Mateusz Morawiecki den 29. mars 2021. Justisministeren Ziobro omtalte EU-kommisjonens vedtak om å ikke utbetale støtte fra Recovery som [«Brussels' hybridkrig mot Polen»](#) og [«utpressing»](#).
- [Den 7. september vedtok EU-kommisjonen to separate og svært viktige avgjørelser](#) som reaksjon på polske myndigheters kontinuerlige nedbygning av rettsstaten og domstolssystemet til tross for EU-domstolens avgjørelser av den 14. og 15. juli. For det første, ba EU-kommisjonen EU-domstolen om å ilegge Polen daglige bøter frem til polske myndigheter fryser ned all aktivitet i Disiplinærkammeret i samsvar med «interim measures» av den 14. juli. Etter denne datoen fortsatte Disiplinærkammeret å behandle pågående saker mot «illojale» dommere og det ble åpnet nye saker. I den ene saken ble en av dommerne som anvendte dommene fra EU-domstolen og EMD suspendert av selve justisministeren. Det er foreløpig ukjent hvor høye bøter EU-kommisjonen ba om og hva EU-domstolen bestemmer, men de skal være høyere enn 100,000 euro per dag. Hvis Polen ikke betaler, vil bøkene bli trukket fra støtte Polen får fra EU. For det andre, sendte EU-kommisjonen en «letter of formal notice» til polske myndigheter som ikke hadde tatt nødvendige tiltak for å legge ned Disiplinærkammeret som EU-domstolen erklærte å være i strid med EU-loven den 15. juli.

Hvorfor er det nødvendig å fryse utbetalinger av EØS-midler som forvaltes av polske myndigheter?

Argumentene for å stoppe utbetalinger av EØS-midler nå er svært sterke.

Når det gjelder mulige argumenter imot frys knyttet til at avtaleforholdet mellom Polen og Norge har fungert bilateralt, vil vi gjerne vise til det følgende:

- For det første er norske myndigheter ikke i stand til å sørge for at norske kroner ikke kommer til å styrke PiS-regjeringen og dens propaganda for å lede Polen i stadig mer autoritær retning. [Forskningsmidler fra norske EØS-overføringer er allerede gitt til prosjekter som støtter Polens «exit» fra Istanbulkonvensjonen](#) ved å undergrave den før formell utmeldelse. I tillegg pågår et alvorlig angrep på akademisk frihet og autonomi i universitetssektoren, som reiser [rettslige og etiske spørsmål ved forskningssamarbeid med Polen](#).
- For det andre viste en nylig [granskning av den polske riksrevisjonen, Najwyższa Izba Kontroli \(NIK\)](#), hvordan det polske Justisfondet som er underlagt justisministeren Zbigniew Ziobro ble misbrukt til Ziobro's og hans kollegaer og venner til sine private og utenforliggende politiske formål i stedet for å hjelpe ofre av kriminelle handlinger, som voldtektsofre. I sammendraget av rapporten på NIKs hjemmeside (nest siste avsnitt) fremgår det at NIKs funn ble kommunisert til de rette instanser, herunder statsministeren og justisministeren og dessuten til «Head of Anti-Corruption Bureau», med oppfordring om umiddelbare tiltak. Ingen svar ble mottatt innen fristen, bortsett fra at «Head of Anti-Corruption Bureau» svarte at han ikke kompetent i denne saken...

Her er noen av de mest graverende funnene fra rapporten til NIK, her sitert på engelsk etter [Sebastian Klauzinski](#):

- Although the Justice Fund was primarily supposed to help victims of crime, Ziobro's people give out the money from it for virtually any objective they wanted. According to the Supreme Audit Office, this is in conflict with the principle that specific-purpose state funds should fulfil specific tasks of the state.
- Ziobro's ministry 'failed to ensure that all potential beneficiaries have equal, transparent access to public funds based on substantive assessment criteria.' Decisions on co-financing organizations and public finance sector entities 'were made in a discretionary manner'. Despite the law, the criteria were not publicized.
- The Ministry 'abused the special, so-called non-tender procedure of granting co-financing' to entities from the public finance sector. And it changed the results of tenders for co-financing from the Justice Fund 'in a discretionary and non-transparent manner.'
- Consequently, tasks were entrusted to 'unprepared entities, which did not have the potential to implement them effectively', even though 'appropriately prepared contractors with many years of experience' were applying to perform them.
- Some organizations taking part in the programme of building assistance networks for crime victims 'only built their human resources and organizational potential while performing the contracts.' In the Opolskie Voivodship, this resulted in a 'significant deterioration' of the situation of victims.
- Projects have been financed with the Justice Fund that the ministry described as 'scientific-research' but 'did not meet the standards accepted for research projects' – they involved 'the production of a large number of thematically incoherent works (constituting e.g. an analysis of random Internet content and fantasy literature)'. The ministry could not specify why they arose and how they were used.
- When launching individual programmes, the Ministry did not consult specialized organizations and public institutions on their sense and scope, but ordered analyses

- ‘created in the so-called “hand in hand” formula, namely largely according to the ministry’s suggestions’.
  - The Justice Fund’s financial plans were prepared unreliably, while understated costs were presented in the reports. Many grants were awarded in breach of the Public Finance Act. The ministry also regularly breached a provision of this Act, according to which it should settle grant contracts within 30 days.
  - Although Ziobro’s ministry spent over PLN 350 million per year from the Justice Fund, it had not set up mechanisms for controlling spending. It did not react to ‘systemic problems in the management of the Fund’s resources, such as conflicts of interest and corruption mechanisms, which are commonplace in assistance to victims of crime and the implementation of the so-called scientific and research projects’.
  - Ziobro’s ministry ‘withdrew from the originally planned activities having a real impact on the situation of the victims of crime and counteracting the causes of crime,’ such as building friendly questioning rooms for children.
  - Meanwhile, activities that were supposed to inform the public about the possibility of benefiting from assistance from the Justice Fund, actually served to ‘promote the activities and concepts of the Minister of Justice in such areas as, for instance, Poland’s relations with European Union institutions and the reform of the justice system’.
- Det vises også til den [polske dommerforeningen Iustitias resolusjon av 30. august](#) om samme emne, som nevnt i ICJs brev. Det kan gjentas her at Norge som EØS-land og andre som fortsetter å overføre midler til det polske justisdepartementet og den polske regjering risikerer å medvirke til å ødelegge det polske demokratiet. Dette er senere gjentatt og forsterket, blant annet i et møte på [Litteraturhuset i Bergen 9. november 2021](#) arrangert av Europabevegelsen.
- Regjeringens nylige forsøk på å kneble de resterende uavhengige media

Det polske parlamentet har nylig vedtatt en ny lov om mediafinansiering som vil tvinge det amerikanske konsernet Discovery å selge sine aksjer i den siste uavhengige tv-stasjonen i Polen, TVN. Hvis loven, også kalt for «lex-TVN», blir godkjent i Senatet og underskrevet av presidenten, er reell politisk ytringsfrihet i praksis ikke lenger eksisterende. Alvoret er uttrykt i en appell skrevet under av over 800 polske journalister og kan leses [her](#).